

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2013. október 3.*

„Környezet — 75/442/EGK irányelv — Sertésenyésztő létesítményben termelt és a mezőgazdasági termelők számára való értékesítésig tárolt, a földterületeik trágyázására használt hígtrágya — A »hulladék« és a »melléktermék« minősítése — Feltételek — Bizonyítási teher — 91/676/EGK irányelv — Az átültetés hiánya — A termelő személyes felelőssége a hulladékok és trágyák kezelésére vonatkozó uniós jog e mezőgazdasági termelők általi tiszteletben tartásáért”

A C-113/12. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Supreme Court (Írország) a Bírósághoz 2012. március 1-jén érkezett, 2012. február 23-i határozatával terjesztett elő az előtte

Donal Brady

és

az **Environmental Protection Agency** között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen tanácselnök, J. Malenovský, U. Löhmus, M. Safjan és A. Prechal (előadó) bírák,

főtanácsnok: P. Cruz Villalón,

hivatalvezető: L. Hewlett főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2013. február 27-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- D. Brady képviseletében A. Collins SC és D. Gearty solicitor,
- az Environmental Protection Agency képviseletében A. Doyle solicitor, N. Butler SC és S. Murray BL,
- a francia kormány képviseletében G. de Bergues és S. Menez, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviseletében K. Mifsud-Bonnici, D. Düsterhaus és A. Alcover San Pedro, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2013. május 16-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

* Az eljárás nyelve: angol.

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az 1996. május 24-i 96/350/EK bizottsági határozattal (HL L 135., 32. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 59. o.) módosított, a hulladékokról szóló, 1975. július 15-i 75/442/EGK tanácsi irányelv (HL L 194., 39. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 23. o., a továbbiakban: 75/442 irányelv) értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a D. Brady és az Environmental Protection Agency (a továbbiakban: EPA) között, az e hatóság által D. Brady számára sertésstenyésztő üzem kibővítésére adott engedélyre vonatkozó egyes feltételek tárgyában indult jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

A 75/442 irányelv

- 3 A 75/442 irányelvet hatályon kívül helyezte és felváltotta a hulladékokról szóló, 2006. április 5-i 2006/12/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 114., 9. o.), amelyet ezt követően a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. november 19-i 2008/98/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL L 312., 3. o.) helyezett hatályon kívül és váltott fel. Mindazonáltal az alapjogvitában szereplő engedély kibocsátásának időpontjára tekintettel arra továbbra is a 75/442 irányelv vonatkozik.
- 4 A 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése a következőképpen rendelkezett:
„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában a következő fogalom meghatározásokat kell alkalmazni:
a) »hulladék«: az I. mellékletben felsorolt kategóriák bármelyikébe tartozó olyan anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik, vagy megválni köteles.”
- 5 A 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának második bekezdése az Európai Közösségek Bizottságára ruházta azon feladatot, hogy „jegyzéket készít[sen] azokról a hulladékokról, amelyek az I. mellékletben felsorolt hulladékkategóriákba tartoznak”. Az 1993. december 20-i 94/3/EK határozattal (HL 1994. L 5., 15. o.) a Bizottság megállapította ezt a jegyzéket (a továbbiakban: európai hulladékkatalógus), amelyben az „elsődleges mezőgazdasági termelésből származó hulladékok” között szerepel többek között az „állati ürülék, vizelet és trágya (beleértve a szennyezett szalmát), az elkülönítetten gyűjtött és a telephelytől távol kezelt szennyvíz”.
- 6 A 75/442 irányelv 1. cikkének b) és c) pontjában a következő fogalom meghatározások szerepeltek:
„b) »termelő«: akinek a tevékenysége során hulladék keletkezik [...]
c) »birtokos«: a hulladék termelője, vagy az a természetes vagy jogi személy, akinek a hulladék a birtokában van”.
- 7 Az említett irányelv 2. cikke (1) bekezdése b) pontjának iii. alpontja a következőképpen rendelkezett:
„Nem tartoznak ezen irányelv hatálya alá:

[...]

b) a következő hulladékok, amennyiben ezekre más jogszabályok vonatkoznak:

[...]

iii. állati tetemek és a következő mezőgazdasági hulladékok: fekáliák és egyéb természetes, nem veszélyes anyagok, amelyeket a növénytermesztésben és állattenyésztésben használnak”.

8 A 75/442 irányelv 4. cikke előírta:

„A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a hulladék hasznosítása vagy ártalmatlanítása az emberi egészség veszélyeztetése, valamint anélkül történjen, hogy olyan folyamatokat vagy módszereket használnának, amelyek veszélyesek lehetnek a környezetre, így különösen:

- ne jelentsen kockázatot a vízre, [a] levegőre, [a] talajra, [valamint a] növény- és állatvilágra,
- ne okozzon kellemetlen zajt vagy szagot,
- ne befolyásolja hátrányosan a tájképet vagy a különleges érdeklődésre számot tartó helyeket.

A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket azért is, hogy megtiltsák a hulladékok ellenőrizetlen elvezetését vagy lerakását, illetve ellenőrizetlen ártalmatlanítását.”

9 Ezen irányelv 8. cikke ekként rendelkezett:

„A tagállamoknak meg kell tenniük a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy bármely hulladékbirtokos:

- átadja hulladékát kezelésre egy magán vagy közületi hulladékgyűjtőnek vagy egy olyan vállalkozásnak, aki a II. A. vagy II. B. mellékletben felsorolt műveleteket végzi, vagy
- maga hasznosítja vagy ártalmatlanítja a hulladékát ezen irányelv rendelkezéseivel összhangban.”

10 A 75/442 irányelv 10. cikke úgy rendelkezik, hogy minden olyan létesítménynek vagy vállalkozásnak, amely az említett irányelv II. B. mellékletében felsorolt hulladékhasznosítási műveleteket végez, engedélyt kell beszereznie az illetékes hatóságtól.

11 A II. B. mellékletben ekképp felsorolt műveletek között az R 10 pontban szerepel a „[t]alajban történő hasznosítás, amely mezőgazdasági vagy ökológiai szempontból előnyös”.

12 A 75/442 irányelv 11. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) [...] mentesíthetők a [...] 10. cikkekben előírt [engedély]kötelezettségek alól:

[...]

b) [az] olyan létesítmények vagy vállalkozások, amelyek hulladékhasznosítást végeznek.

Ezt a mentesítést csak akkor lehet alkalmazni:

- ha az illetékes hatóságok általános szabályokat fogadtak el valamennyi tevékenységtípusra, amelyekben meg vannak jelölve a hulladékok típusai és mennyiségei, valamint azok a feltételek, amelyek mellett a kérdéses tevékenységet mentesíteni lehet az engedélyezési kötelezettség alól,
- és
- ha a hulladékok típusa vagy mennyisége és ártalmatlanításuk vagy hasznosításuk módja olyan, hogy az kielégíti a 4. cikkben megszabott feltételeket.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott létesítményeket vagy vállalkozásokat az illetékes hatóságoknak nyilvántartásba kell venniük.”

A 91/676/EGK irányelv

- 13 A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló, 1991. december 12-i 91/676/EGK tanácsi irányelv (HL L 375., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 68. o.) hatodik preambulumbekzdése kimondja:

„mivel [...] az emberi egészség és az élő erőforrások és a vízi élőközösségek megóvásának és a víz egyéb törvényes használatának védelme érdekében szükséges a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése, és a további ilyen szennyezés megelőzése; mivel e célból fontos minden nitrogénvegyület talajon történő tárolását [helyesen: minden nitrogénvegyület tárolását], termőföldön történő felhasználását, valamint bizonyos talajgazdálkodási gyakorlatokat érintő intézkedések megtétele”.

- 14 A 91/676 irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében:

„(1) A tagállamok az I. mellékletben felsorolt kritériumok szerint jelölik ki azokat a vizeket, amelyek a szennyezés által érintettek vagy érintettek lehetnek, ha az 5. cikk szerinti intézkedések nem valósulnak meg.

(2) A tagállamok [...] veszélyeztetett területként jelölnék ki minden olyan ismert földterületet területükön, amely az 1. bekezdés szerint meghatározott vizekbe szivároztatja a vizet és hozzájárul annak szennyezéshez [helyesen: amely vizét az (1) bekezdés szerint meghatározott vizekbe bocsátja, és hozzájárul azok szennyezéséhez]. [...]”

- 15 Az említett irányelv 4. cikke (1) bekezdésének a) pontja előírja, hogy abból a célból, hogy minden vízre általános szintű szennyezés elleni védelmet biztosítsanak, a tagállamok szabályzatot vagy szabályzatokat hoznak létre a helyes mezőgazdasági gyakorlatról, amely(ke)t a gazdák önkéntes alapon alkalmaznak, és amely(ek)nek legalább a II. A. mellékletben felsorolt tételeket kell tartalmaznia. A fenti II. A. mellékletben említett tételek többek között a trágya kijuttatására alkalmatlan időszakokra, a trágyakijuttatásnak a termőföldek jellegétől és állapotától, illetve vízfolyásoktól való távolságuktól függő feltételeire, a szerves trágyatároló-tartályok kapacitására és kialakítására, valamint a trágyakijuttatás módjaira vonatkoznak.

- 16 A 91/676 irányelv 5. cikkének (1) és (4) bekezdése értelmében a tagállamok kötelesek cselekvési programokat alkotni a kijelölt veszélyeztetett területek tekintetében, amelyek kötelezően tartalmazzák a III. melléklet intézkedéseit és a helyes mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozó szabályzat(ok)ban előírt intézkedéseket, kivéve amelyek helyébe e melléklet intézkedései léptek. Az említett III. mellékletben szereplő intézkedéseknek – amint az e mellékletből kiderül – többek között tartalmazniuk kell az azon időszakokra vonatkozó szabályokat, amikor tilos bizonyos trágyatípusok kijuttatása, továbbá a

szervestrágyatároló-tartályok kapacitására, a trágyázószerek kijuttatásának a talajban lévő nitrogén kiegyensúlyozott jelenlétét biztosító korlátozására és a talaj nitráttartalmától függően felhasználható szervestrágya maximális mennyiségére vonatkozó szabályokat.

Az ír jog

- 17 A Waste Management Act 1996-ot (a hulladékgazdálkodásról szóló 1996. évi törvény, a továbbiakban: 1996. évi törvény) a 75/442 irányelv átültetése céljából fogadták el. E törvény 4. cikkének (1) bekezdése előírja:

„E törvény alkalmazásában »hulladék« az első mellékletben felsorolt vagy jelenleg az európai hulladékkatalógusban szereplő kategóriák bármelyikébe tartozó olyan anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnak, megválni szándékozik, vagy megválni köteles; továbbá ellenkező bizonyításáig minden olyan tárgyról vagy anyagról vélelmezni kell, hogy az hulladék, amelytől birtokosa megvált, vagy amelyet hulladékként kezel.”

- 18 Az 1996. évi törvény 51. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében:

„A b) pontnak megfelelően hulladékengedély [...] nem írható elő az alábbi hasznosításokhoz:

[...]

iii. állati vagy szárnyas eredetű, trágya vagy hígtrágya formáját öltő fekália [...]

- 19 Az Environmental Protection Agency Act 1992 (a környezetvédelmi hivatalról szóló 1992. évi törvény, a továbbiakban: 1992. évi törvény) 52. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) [...] Az [EPA] feladatai közé tartozik:

a) a tevékenységek környezetvédelmi szempontú engedélyezése, szabályozása és ellenőrzése,

[...]

(2) A feladatai ellátása során az [EPA]:

[...]

b) figyelembe veszi a környezetvédelem magas szintje elérésének, valamint a fejlesztés előmozdításának, a tartós és a környezetet tisztelőben tartó eljárásoknak és mechanizmusoknak a szükségességét,

[...]”

- 20 A kérdést előterjesztő bíróság kifejti, hogy noha a 1992. évi törvény olyan engedélyezési rendszert vezetett be, amely bizonyos tekintetben hasonló a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló, 1996. szeptember 24-i 96/61/EK tanácsi irányelvben (HL L 257., 26. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 80. o.) szereplő rendszerhez, ez utóbbi irányelvnek az ír jogba való átültetésére csak 2003-ban került sor, ily módon az alapügyben szereplő engedélyt nem az ezen irányelv átültetése céljából elfogadott nemzeti rendelkezések alapján bocsátották ki.

- 21 Az említett bíróság egyebekben kiemeli, hogy az engedély kibocsátásának időpontjában a 91/676 irányelvet még nem ültették át az ír jogba, és hogy semmilyen más belső jogszabály nem szabályozta az állati trágya mezőgazdasági földterületek trágyázására való használatát.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 22 D. Brady intenzív sertésenyésztésre szolgáló vállalkozást működtet, ahol körülbelül 2000 kocát tart.
- 23 1998. március 9-én D. Brady a mezőgazdasági üzeme kibővítésének engedélyezése iránti kérelmet nyújtott be, amelyben kifejtette, hogy az említett üzemben olyan kapacitású tárolókat épített, amelyek lehetővé teszik számára az éves hígtrágya termelésével megegyező mennyiség tárolását, és megállapodásokat kötött több termelővel, amelyek értelmében ez utóbbiak kötelezettséget vállaltak arra, hogy a földterületeiken trágyaként való felhasználás céljából megvásárolják a hígtrágyát.
- 24 Az EPA 1999. október 22-i határozatában D. Brady számára kiadott engedély többek között előírja, hogy ez utóbbi köteles gondoskodni arról, hogy azok a mezőgazdasági termelők, amelyeknek hígtrágyát szállít, szigorúan az ezen engedélyben meghatározott feltételeknek megfelelően használják fel azt.
- 25 D. Brady az említett határozattal szemben a High Court (felsőbbíróság) előtt általa indított kereset alátámasztása érdekében arra hivatkozott, hogy egyfelől az alapügyben szereplő hígtrágya nem a 75/442 irányelv és az 1996. évi törvény szerinti „hulladéknak” minősül, hanem mezőgazdasági üzeme melléktermékének, amelyet trágyaként értékesít, így az EPA-nak az 1992. évi törvény alapján nem volt hatásköre ezen hígtrágya ártalmatlanítását vagy hasznosítását a vitatott engedélyben előírt módon szabályozni.
- 26 D. Brady szerint másfelől az EPA nem jogosult arra, hogy büntetőjogi szankció terhe mellett azt a – teljesíthetetlen – kötelezettséget írja elő számára, hogy ellenőrizze az általa más mezőgazdasági termelőknek eladott hígtrágya ez utóbbiak általi felhasználási módját, mivel az Európai Unió a szervestrágya trágyakénti kijuttatására alkalmazandó különös szabályozást hozott, nevezetesen a 91/676 irányelvet.
- 27 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megjegyzi, hogy D. Brady keresetének alátámasztására azt állította, hogy a hulladékok kezelésére vonatkozó, a vitatott engedélyben szereplő feltételek következtében többek között köteles arra, hogy:

„[...]

- c) biztosítsa, hogy a trágya megvásárlója nem teríti azt olyan földterületeken, amelyek nincsenek a vásárló birtokában, tulajdonában vagy felügyelete alatt [...];
- d) biztosítsa, hogy – az EPA jóváhagyása kivételével – a trágyát ne bocsáthassák ki olyan területeken, amelyekre trágyázás céljából hulladékokat juttatnak ki más külső, a tápanyag-kezelési tervben nem szereplő forrásból;
- e) készítse előzetesen tápanyag-kezelési tervet azon földterületekre vonatkozóan, amelyek nem az ő tulajdonában állnak, és amelyeket általa nem felügyelt személyek művelnek;
- f) kísérje figyelemmel a trágya azon személyek általi felhasználását, akik azt a földjeiken való felhasználás érdekében megvásárolták, valamint határozza meg a felhasználás módját;
- g) kísérje figyelemmel az azokon a területeken áthaladó felszíni vizeket, amelyeken a trágyát alkalmazták, vagyis azokon a helyeken, amelyek nem állnak a felügyelete alatt;
- h) kísérje figyelemmel azokat a kutakat, amelyek azokon a területeken találhatóak, amelyeken a trágyát terítették, vagyis azokon a földterületeken, amelyek nem állnak a fellebbező felügyelete alatt;

- i) folyamatosan vezessen nyilvántartást a trágya felhasználásáról, annak érdekében, hogy az EPA ellenőrizni tudja azt, valamint tájékoztatási céllal, mivel a cél havi jelentések benyújtása az EPA-hoz. A nyilvántartásnak tartalmaznia kell a trágya felhasználására vonatkozó adatokat, amelyek magukban foglalják az azzal megbízott személy nevét, az időjárás viszonyokat és a talaj állapotát a trágyázás időpontjában, valamint a következő 24 órára vonatkozó időjárás előrejelzést, az egyedi telkek tápanyagszükségleteit és az e telkeken felhasznált trágya mennyiségét.”
- 28 D. Brady, miután a High Court elutasította keresetét, fellebbezést nyújtott be a Supreme Courtoz (legfelsőbb bíróság). Fellebbezésének alátámasztására két jogalapra hivatkozik, amelyek közül az első arra alapítja, hogy a High Court jogalkalmazási hibát követett el a mezőgazdasági üzemében termelt hígtrágya hulladéknak való minősítésekor, a másodikat pedig arra alapítja, hogy abban az esetben, ha az említett hígtrágyát mégis hulladéknak kellene minősíteni, az EPA nem volt jogosult a neki kiadott engedélyt olyan feltételekhez kötni, amelyek kötelezik arra, hogy kísérje figyelemmel a harmadik személyek által a hozzájuk tartozó területeken végzett trágyázási tevékenységeket, és azokért vállaljon felelősséget.
- 29 A Supreme Court úgy ítéli meg, hogy noha a C-416/02. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2005. szeptember 8-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-7487. o.), a C-121/03. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2005. szeptember 8-án hozott ítélet (EBHT 2005., I-7569. o.), a C-194/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-11661. o.), a C-195/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-11699. o.) és a C-263/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet (EBHT 2007., I-11745. o.) több hasznos útmutatást tartalmaz e tekintetben, továbbra is bizonytalan az a kérdés, hogy az alapügyben szereplő hígtrágyát hulladéknak kell-e minősíteni.
- 30 A kérdést előterjesztő bíróság – megjegyezve, hogy az említett ítélkezési gyakorlatból többek között az következik, hogy a hígtrágya akkor is hulladék marad, ha tartósan kell tárolni, ami a szennyezés uniós jog által elkerülni kívánt kockázatát eredményezi – különösen az annak vizsgálatát lehetővé tevő szempontokra irányuló kérdést tesz fel, hogy az előtte folyamatban lévő jogvitában ez a helyzet áll-e fenn.
- 31 E tekintetben egyfelől megjegyzi, hogy – mivel a trágya értékesítése idényjellegű – az alapügy felperesének tevékenységeiből származó hígtrágya nagy mennyisége mindenképpen hosszú időtartamú tárolást igényel, ami rendes esetben nem haladhatja meg a két trágyázási időszakot elválasztó tizenkét hónapos időtartamot. Másfelől az említett bíróság kiemeli, hogy nem rendelkezik az annak meghatározására alkalmas adatokkal, hogy a hosszú időtartamú, e célra megfelelő tartályokban történő ilyen jellegű tárolás pusztán léte szennyező-e, vagy szennyező lehet-e.
- 32 Egyébként feltételezve azt, hogy az alapügyben szereplő hígtrágyát hulladéknak kell tekinteni, felmerül az a kérdés, hogy az uniós jog megengedi-e azt, hogy az EPA olyan feltételekhez kösse a használati engedélyt, amelyek tényleges következménye az, hogy a hígtrágyájának más mezőgazdasági termelők általi esetleges későbbi felhasználására vonatkozóan továbbra is kötelezettségeket írnak elő D. Brady számára, vagy az ilyen felhasználásért az említett termelőknek kell-e vállalniuk a felelősséget.

33 E körülményekre tekintettel a Supreme Court úgy döntött, hogy felfüggeszti az eljárást, és a következő kérdéseket terjeszti előzetes döntéshozatal céljából a Bíróság elé:

„A »hulladék« uniós jogi fogalmának pontosan körülírt értelmezése hiányában valamely tagállam a nemzeti joga alapján kötelezheti-e a sertéshígrágya előállítóját annak megállapítására, hogy az nem hulladék, vagy a »hulladék« minősítését olyan jellegű objektív szempontokra hivatkozással kell megállapítani, mint amelyek az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatában szerepelnek:

- 1) Amennyiben a »hulladék« minősítését olyan jellegű objektív szempontokra hivatkozással kell megállapítani, mint amelyek az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatában szerepelnek, az engedélyes által gyűjtött, és adott esetben a felhasználóknak való átadásig akár 12 hónapig tárolt sertéshígrágya újrafelhasználásának milyen bizonyossági foka szükséges?
- 2) Amennyiben a sertéshígrágya hulladék, vagy a megfelelő szempontok alkalmazásával összhangban azt hulladéknak kell minősíteni, a tagállam jogszerűen telepít-e személyes felelősséget a hígrágya előállítójára – aki nem használja fel azt saját földjein, hanem harmadik személy földtulajdonosoknak engedi át annak érdekében, hogy e harmadik személyek földjeiken trágyaként használják – azért, hogy e felhasználók megfeleljenek a hulladék és/vagy trágya felügyeletére vonatkozó uniós jogszabályoknak, annak biztosítása érdekében, hogy a harmadik személyek részéről a sertéshígrágya földekre terítés útján megvalósuló felhasználása ne eredményezze jelentős környezetszennyezés kockázatát?
- 3) Figyelembe véve azon körülményeket, hogy az engedély megadásának időpontjában Írország nem ültette át a [91/676] tanácsi irányelvet, más nemzeti jogszabály nem szabályozta a sertéshígrágya trágyaként való felhasználását a földeken, a [nem emberi fogyasztásra szánt állati melléktermékekre vonatkozó egészségügyi előírások megállapításáról szóló, 2002. október 3-i] 1774/2002/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletet [(HL L 273., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 37. kötet, 92. o.)] pedig még nem fogadták el, úgy kell-e érteni, hogy az említett sertéshígrágya nem tartozik a »hulladéknak« a [75/442] irányelv 2. cikke (1) bekezdése b) pontja iii. alpontja szerinti fogalmának hatálya alá, mivel arra »más jogszabályok vonatkoznak«, mégpedig a [91/676] irányelv?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

34 A kérdést előterjesztő bíróság együttesen vizsgálendő előzetes felvetése és első kérdése lényegében arra irányul egyfelől, hogy valamely intenzív sertéstenyésztési mezőgazdasági üzemben előállított és a mezőgazdasági termelők számára – a földterületeiken általuk trágyaként való felhasználás céljából – történő érakesítésig tárolt hígrágya milyen feltételek mellett minősíthető mellékterméknek, és következésképpen szűnik meg az, hogy a 75/442 irányelv szerinti „hulladéknak” lehessen tekinteni, és különösen, hogy ezzel kapcsolatban milyen bizonyossági fok szükséges a hígrágya ekképp tervezett újrafelhasználása tekintetében. Másfelől az említett bíróság azt szeretné tudni, hogy az említett feltételek teljesülése tekintetében milyen mértékben terhelheti bizonyítási teher e hígrágya termelőjét.

Az első kérdés első részéről

35 Ami azon feltételeket illeti, amelyek alapján valamely termelő által a mezőgazdasági termelők számára – a földterületeiken általuk trágyaként való felhasználás céljából – történő érakesítésig tárolt sertéshígrágyát a 75/442 irányelv szerinti „hulladék” helyett mellékterméknek kell minősíteni,

emlékeztetni kell arra, hogy az említett irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése a hulladékot úgy határozza meg, mint „az I. mellékletben felsorolt kategóriák bármelyikébe tartozó olyan anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválnik [vagy] megválni szándékozik [...]”.

- 36 Mind az említett I. melléklet, mind pedig a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának második bekezdése alapján elfogadott európai hulladékkatalógusban szereplő hulladékjegyzék csak tájékoztató jellegű (lásd különösen a C-188/08. sz., Bizottság kontra Írország ügyben 2009. október 29-én hozott ítélet 33. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 37 Így nem döntő a hulladék fogalmának az értékelése céljából az a körülmény, hogy az említett katalógusban szerepel az „állati ürülék, vizelet és trágya (beleértve a szennyezett szalmát), az elkülönítetten gyűjtött és a telephelytől távol kezelt szennyvíz”. Ugyanis a tenyésztőüzemi szennyvíz (szervestrágya) ezen általános említése nem veszi figyelembe e szennyvíz felhasználásának ezen értékelés szempontjából meghatározó feltételeit (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott C-121/03. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2005. szeptember 8-án hozott ítélet 66. pontját).
- 38 Az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében a „hulladék” 75/442 irányelv szerinti minősítése mindenekelőtt a birtokos magatartásán és az említett irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdésében szereplő „megválnik” kifejezés jelentésén alapul (lásd különösen a fent hivatkozott C-194/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet 32. pontját és a C-188/07. sz., Commune de Mesquer ügyben 2008. június 24-én hozott ítélet [EBHT 2008., I-4501. o.], 53. pontját).
- 39 Az említett „megválni” kifejezést nemcsak a 75/442 irányelv alapvető célkitűzésére figyelemmel kell értelmezni, amely annak harmadik preambulumbekkezdése értelmében „az emberi egészség és a környezet védelme a hulladék gyűjtése, szállítása, kezelése, tárolása és lerakása által okozott káros hatások ellen”, hanem az EK 174. cikk (2) bekezdése alapján is. E rendelkezés előírja, hogy „a Közösség környezetpolitikájának célja a magas szintű védelem, figyelembe véve ugyanakkor a Közösség különböző régióinak helyzetében mutatkozó különbségeket. Ez a politika az elővigyázatosság és a megelőzés elvén alapul [...]”. Ebből következően a „megválni” kifejezés, és így a „hulladék” ezen irányelv szerinti fogalma sem értelmezhető megszorítóan (lásd különösen a fent hivatkozott C-194/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet 33. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a fent hivatkozott Commune de Mesquer ügyben hozott ítélet 38. és 39. pontját).
- 40 A Bíróság többek között kimondta, hogy a 75/442 irányelv 1. cikkének a) pontja értelmében valamely anyagtól vagy tárgytól való „megválást” jelző cselekedet, szándék vagy kötelezettség meglétére utaló körülmények közé tartozik az, hogy a felhasznált anyag termelési vagy fogyasztási maradékanyag, azaz olyan termék, amelyre nem irányult a termelés (lásd különösen a fent hivatkozott C-194/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet 34. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a fent hivatkozott Commune de Mesquer ügyben hozott ítélet 41. pontját).
- 41 Ehhez hasonlóan ilyen körülmény lehet az is, hogy a szóban forgó anyag olyan termelési maradékanyag, amelynek esetleges felhasználására – az összetétele környezetre veszélyes jellege miatt – különleges gondossági körülmények mellett kell, hogy sor kerüljön (lásd a C-418/97. és C-419/97. sz., ARCO Chemie Nederland és társai egyesített ügyekben 2000. június 15-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-4475. o.] 87. pontját, valamint a C-9/00. sz., Palin Granit és Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus ügyben 2002. április 18-án hozott ítélet [EBHT 2002., I-3533. o.], 43. pontját).
- 42 Szintén az ítélkezési gyakorlatból következik, hogy valamely anyag feldolgozási módja vagy felhasználási módja nem meghatározó abból a szempontból, hogy ezen anyag hulladéknak minősül-e, vagy sem, és hogy a hulladék fogalma nem zárja ki az ismételt gazdasági felhasználásra alkalmas anyagokat és tárgyakat. A 75/442 irányelv által felállított felügyeleti és gazdálkodási rendszer célja ugyanis, hogy minden olyan tárgyra és anyagra vonatkozzon, amelytől a birtokosa megválnik, akkor is, ha ezek piaci

értékkel rendelkeznek, és újrafeldolgozás, hasznosítás vagy ismételt felhasználás céljából üzletszerűen gyűjtik őket (a fent hivatkozott C-194/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet 36. és 37. pontja, valamint a fent hivatkozott Commune de Mesquer ügyben hozott ítélet 40. pontja).

- 43 Az ítélezési gyakorlat ily módon felidézett konklúzióira tekintettel meg kell állapítani, hogy valamely intenzív sertéstenyésztő üzemben termelt szerves trágya, amelynek előállítása nem az elsődleges célja ezen üzem működtetőjének, és amelynek trágyaként való esetleges hasznosítására – amint az különösen a 91/676 irányelv hatodik preambulumbekzdéséből és az általa bevezetett rendelkezésből következik – az összetétele környezetre nézve esetlegesen veszélyes jellege miatt különleges gondossági körülmények mellett kell, hogy sor kerüljön, főszabály szerint hulladéknak minősül (lásd analógia útján a fent hivatkozott C-194/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet 35. pontját és az ott hivatkozott ítélezési gyakorlatot, valamint a fent hivatkozott Commune de Mesquer ügyben hozott ítélet 41. pontját).
- 44 Mindazonáltal szintén a Bíróság ítélezési gyakorlatából következik, hogy egyes esetekben a – nem elsősorban termelési célú kitermelés vagy gyártás során keletkezett – javak, anyagok, illetve nyersanyagok nem maradékanyagnak, hanem mellékterméknek minősülhetnek, amelytől a birtokosa az irányelv 1. cikkének a) pontja értelmében nem „megválni” szándékozik, hanem amelyet adott esetben az azt előállító gazdasági szereplőtől eltérő gazdasági szereplők igényeinek kielégítésére, számára kedvező feltételekkel, egy későbbi folyamat során kíván felhasználni vagy forgalomba hozni, feltéve hogy ez az újrafelhasználás biztos, nem tesz szükségessé előzetes átalakítást, és illeszkedik a termelési vagy felhasználási folyamatba (lásd különösen a fent hivatkozott C-121/03. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2005. szeptember 8-án hozott ítélet 58. pontját; a fent hivatkozott C-194/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet 38. pontját és az ott hivatkozott ítélezési gyakorlatot, valamint a fent hivatkozott Commune de Mesquer ügyben hozott ítélet 42. pontját).
- 45 Ami konkrétan a jelen ügyben szereplő szerves trágyához hasonló tenyésztőüzemi szennyvizet illeti, a Bíróság így korábban kimondta, hogy az ugyanezekkel a feltételekkel kerülheti el a hulladékká minősítést, ha törvényes trágyázási gyakorlat keretében, jól azonosított földeken termőföld trágyázására használják, és ha tárolása e trágyázási művelet szükségleteihez igazodva korlátozott (a fent hivatkozott C-121/03. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2005. szeptember 8-án hozott ítélet 60. pontja).
- 46 A Bíróság továbbá pontosította e tekintetben, hogy ez az elemzés nem korlátozható a tenyésztőüzemi szennyvizet termelővel azonos mezőgazdasági üzemet alkotó földek trágyázására használt tenyésztőüzemi szennyvízre. Ugyanis valamely anyag nem tekinthető a 75/442 irányelv értelmében „hulladéknak”, ha bizonyosan felhasználják a termelőjétől különböző gazdasági szereplők szükségleteinek kielégítésére (a fent hivatkozott C-121/03. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2005. szeptember 8-án hozott ítélet 61. pontja).
- 47 A nemzeti bíróságoknak kell – a Bíróság ítélezési gyakorlatából fakadó útmutatásokat és az általuk megismert helyzetet jellemző körülmények összességét figyelembe véve – megvizsgálniuk valamely melléktermék valódi meglétét, gondoskodva e tekintetben annak biztosításáról, hogy a mellékterméknek való minősítés a jelen ítélet 44. pontjában felidézett feltételeknek megfelelő helyzetekre korlátozódjék.
- 48 Ami annak vizsgálatát illeti, hogy a trágyázásig tárolt hígtrágya újrafelhasználása kellően bizonyos-e, előzetesen arra kell emlékeztetni, hogy amint a jelen ítélet 45. és 46. pontjában felidézett ítélezési gyakorlatból következik, egyedül az a körülmény, hogy ez az újrafelhasználás ténylegesen csak akkor válik teljesen biztossá, ha az érintett harmadik személyek, vagyis a vevők közreműködésével ténylegesen sor került a trágyázási műveletekre, nem zárja ki a mellékterméknek való ezen minősítést.

- 49 Az ugyanis, hogy a jövőben mi történik valamely tárggyal vagy anyaggal, önmagában nem befolyásolja annak esetleges hulladékjellegét, amelyet a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának megfelelően az e tárgy vagy anyag birtokosának a megválasztásához, szándékához vagy kötelezettségéhez képest határoznak meg (lásd különösen a fent hivatkozott C-194/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet 49. és 50. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 50 E tekintetben továbbá rá kell mutatni, hogy ha a kérdést előterjesztő bíróság arra a következtetésre jut, hogy a hígtrágya D. Brady által tervezett újrafelhasználása a jelen esetben kellő bizonyossági fokot mutat ahhoz, hogy az általa történő tárolás alatt és harmadik személyeknek való tényleges elszállításáig az említett hígtrágya olyan mellékterméknek tekinthető, amelytől az érintett a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése értelmében nem „megválni” szándékozik, hanem felhasználni azt, vagy forgalomba hozni, ez a körülmény semmiképpen nem befolyásolja azt, hogy az említett hígtrágya adott esetben hulladékká váljon az elszállítása után, különösen ha bebizonyosodik, hogy végül az említett harmadik személy ellenőrizetlenül a környezetbe bocsátotta olyan körülmények között, amelyek alapján az hulladéknak tekinthető (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott C-416/02. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2005. szeptember 8-án hozott ítélet 96. pontját).
- 51 Hasonlóképpen figyelembe kell venni azt, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint azt a személyt, aki közvetlenül azelőtt birtokolta a termékeket, amikor az hulladékká vált, kell úgy tekinteni, mint aki e hulladékot a 75/442 irányelv 1. cikkének b) pontja értelmében „termelte”, és annak „birtokosának” kell minősíteni ezen irányelv 1. cikkének c) pontja értelmében (lásd különösen a fent hivatkozott Commune de Mesquer ügyben hozott ítélet 74. pontját).
- 52 Annak vizsgálata érdekében, hogy a hígtrágya más mezőgazdasági termelők általi – az alapügy felperese által tervezettnek megfelelően trágyázásra történő – újrafelhasználása kellően biztos jelleggel rendelkezik-e ahhoz, hogy igazolja az ártalmatlanítása céljából történő gyűjtéséhez szükséges időtartamtól eltérő időtartamú tárolását, viszont a kérdést előterjesztő bíróság feladata – amint a jelen ítélet 45. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból következik – különösen megbizonyosodni arról, hogy az említett termelők azon földterületei, ahol sor kerül erre az újrafelhasználásra, rögtön jól azonosíthatók legyenek. Az ilyen azonosítás ugyanis alkalmas annak bizonyítására, hogy az elszállítandó hígtrágya-mennyiséget főszabály szerint valóban az érintett termelők területeinek trágyázására szánják.
- 53 Így a hígtrágya termelőjének, ha az ártalmatlanításhoz való összegyűjtéséhez szükséges időtartamtól hosszabb időtartamig kívánja azt tárolni, szilárd kötelezettségvállalásokkal kell rendelkeznie a gazdasági szereplők részéről az említett hígtrágya pontosan meghatározott földterületeken trágyaként való felhasználása céljából történő elszállítására vonatkozóan.
- 54 Ami a jelen ítélet 45. pontjában is felidézett azon feltételt illeti, miszerint a szervestrágya tárolásának a trágyázási műveletek szükségleteire kell korlátozódnia, emlékeztetni kell arra, hogy ezt különösen az magyarázza, hogy a valamely anyag újrafelhasználása céljából történő tárolási műveletek az időtartamukra tekintettel terhet jelenthetnek a birtokos számára, és esetlegesen – a 75/442 irányelv által pontosan korlátozni kívánt – környezetkárosítást eredményezhetnek (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott C-194/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet 40. pontját).
- 55 E tekintetben különösen a nemzeti bíróságok feladata megbizonyosodni arról, hogy a hígtrágya előállítója által igénybevett tároló létesítmények úgy vannak-e kialakítva, hogy megakadályozzák ezen anyag talajba történő bármely folyását és szivárgását, és elegendő befogadóképességgel rendelkeznek a keletkezett hígtrágya itt történő tárolására az érintett mezőgazdasági termelőkhez való tényleges elszállításig.

- 56 Az is lényeges, hogy a hígtrágya tényleges tárolása szigorúan a tervezett trágyázási műveletek szükségleteire korlátozódjék, ami megköveteli egyfelől azt, hogy a tárolt mennyiségek oly módon legyenek korlátozva, hogy azok egészét valóban ily módon történő újrafelhasználásra szánják (lásd ebben az értelemben ítélet a fent hivatkozott Palin Granit és Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus ügyben hozott ítélet 40. pontját), másfelől azt, hogy a tárolás időtartama a trágyázási műveletek idényjellege által e tekintetben kiváltott szükségletek alapján legyen korlátozva, vagyis ne haladja meg azt, ami ahhoz szükséges, hogy maga az előállító teljesítse a hígtrágya trágyázási célra, a folyamatban lévő vagy a következő trágyázási idényben történő szállítására vonatkozóan fennálló szerződéses kötelezettségeit.
- 57 Egyébként azt is a nemzeti bíróságoknak kell valamennyi releváns körülmény figyelembevételével megvizsgálniuk, hogy a hígtrágyának az érintett harmadik személyek által a termelője terveinek megfelelő módon történő újrafelhasználása olyan előnyt biztosíthat ez utóbbi számára, amely meghaladja az azon egyszerű tényből származó előnyt, hogy megválhat e terméktől, e körülmény egyébként megerősítést nyer, ha a tényleges újrafelhasználás valószínűsége beigazolódik (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott C-194/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet 52. pontját, valamint a fent hivatkozott Palin Granit és Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus ügyben hozott ítélet 37. pontját).
- 58 Amint a jelen ítélet 44. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatból következik, csak azzal a feltétellel tekinthető ugyanis úgy, hogy az alapügyben szereplő hígtrágyát valóban arra szánták, hogy annak birtokosa számára kedvező gazdasági feltételekkel felhasználják vagy forgalomba hozzák, ha úgy tekinthető, hogy az említett hígtrágyának gazdasági szempontból termékértéke van.
- 59 A nemzeti bíróságok által az említett követelmények teljesülésének vizsgálata során figyelembe veendő releváns körülmények között szerepel az a körülmény, hogy az érintett anyagok tényleges kereskedelmi ügyletek tárgyát képezik, és megfelelnek a vevők előírásainak (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Commune de Mesquer ügyben hozott ítélet 47. pontját). Így lényeges lehet ebből a szempontból azon, különösen pénzügyi feltételek vizsgálata, amelyek mellett sor kerül az ügyletekre a hígtrágya termelője és annak megvásárlói között. Ugyanez vonatkozik a – különösen az érintett anyagok tárolásával kapcsolatos – terhekre, amely a birtokos számára azok újrafelhasználásából erednek, ezek a terhek nem bizonyulhatnak számára túlzottnak (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Commune de Mesquer ügyben hozott ítélet 59. pontját).
- 60 Az előzőek összességére tekintettel az első kérdés első részére azt a választ kell adni, hogy a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a valamely intenzív sertésenyésztési mezőgazdasági üzemben előállított és a mezőgazdasági termelők számára – a földterületeiken általuk trágyaként való felhasználás céljából – történő érakesítésig tárolt hígtrágya nem az említett rendelkezés szerinti „hulladéknak” minősül, hanem mellékterméknek, ha az említett termelő a számára kedvező gazdasági feltételekkel egy későbbi folyamat során e hígtrágyát forgalomba kívánja hozni, feltéve hogy ez az újrafelhasználás biztos, nem tesz szükségessé előzetes átalakítást, és illeszkedik a termelési vagy felhasználási folyamatba. A nemzeti bíróságoknak kell az előttük folyamatban lévő helyzeteket jellemző körülmények összességét figyelembe véve megvizsgálniuk, hogy teljesülnek-e ezek a különböző feltételek.

Az első kérdés második részéről

- 61 Azon személy meghatározását illetően, amelyre annak bizonyítási terhe hárul, hogy teljesülnek-e a Bíróság ítélkezési gyakorlatának a jelen ítélet 44. pontjában felidézett azon szempontjai, amelyek alapján valamely anyag mellékterméknek, és nem a 75/442 irányelv szerinti „hulladéknak” minősül, meg kell jegyezni, hogy az említett irányelv nem tartalmaz erre a kérdésre vonatkozóan különös rendelkezéseket. E körülmények között a nemzeti bíróságnak kell e területen alkalmaznia a saját jogrendszere rendelkezéseit, feltéve hogy ennek során nem sérül az uniós jog, és különösen a 75/442

irányelv hatékonysága, és biztosított az e jogból eredő kötelezettségek tiszteletben tartása (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott ARCO Chemie Nederland és társai egyesített ügyekben hozott ítélet 70. pontját, valamint a fent hivatkozott C-194/05. sz., Bizottság kontra Olaszország ügyben 2007. december 18-án hozott ítélet 44., 52. és 53. pontját).

- 62 Ebből különösen az következik, hogy az ilyen, a bizonyítási teherre vonatkozó nemzeti szabályok nem vezethetnek ahhoz, hogy túlzottan nehézé teszik annak bizonyítását, hogy az említett ítélkezési gyakorlatból eredő szempontok alkalmazása folytán az anyagokat melléktermékeknek kell tekinteni.
- 63 E fenntartás mellett emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság korábban már kimondta, hogy a bányászatból származó, ásványdúsítási műveletek során keletkező kötőanyag és maradék homok, amelyet a birtokosuk jogszerűen a bányajaratok szükséges tömedékelésére használ, nem minősül a 75/442 irányelv értelmében „hulladéknak”, ha az említett birtokos kellően biztosítja azonosításukat és tényleges használatukat; és hogy a Bíróság továbbá kiemelte, hogy ez az ítélkezési gyakorlat átültethető a szervestrágyára (lásd a fent hivatkozott C-121/03. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2005. szeptember 8-án hozott ítélet 59. és 60. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot).
- 64 Amint a főtanácsnok indítványa 67. pontjában megjegyezte, egyébként egyértelmű, hogy a szándék bizonyítását illetően főszabály szerint egyedül a termékek birtokosa bizonyíthatja azt, hogy szándéka nem az e termékektől való megváltásra irányul, hanem éppen az újrafelhasználásuk olyan feltételek mellett történő lehetővé tételére, amelyek alkalmasak arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében vett melléktermék minősítéssel ruházzák azokat fel.
- 65 Az előzőekre tekintettel az első kérdés második részére azt a választ kell adni, hogy az uniós joggal nem ellentétes az, hogy valamely, az alapügyben szereplőhöz hasonló körülmények között termelt, tárolt és átruházott, a hígtrágyához hasonló anyag termelőjére hárul az azon feltételek teljesülésének bizonyítására irányuló teher, amelyek alapján úgy tekinthető, hogy e hígtrágya mellékterméknek minősül, feltéve hogy ez nem eredményezi az uniós jog, és különösen a 75/442 irányelv hatékonyságának sérelmét, és biztosított az e jogból eredő kötelezettségek tiszteletben tartása, különösen az arra vonatkozó kötelezettség, hogy ezen irányelv rendelkezései ne terjedjenek ki olyan anyagokra, amelyeket az említett szempontok alkalmazása folytán a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében olyan melléktermékeknek kell tekinteni, amelyekre nem alkalmazandó az említett irányelv.

A harmadik kérdésről

- 66 A másodikként vizsgálendő harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kívánja megtudni, hogy a 75/442 irányelv 2. cikke (1) bekezdése b) pontjának iii. alpontját úgy kell-e értelmezni, hogy a valamely tagállamban található sertésenyésztő üzemben termelt szervestrágyára e rendelkezés értelmében „más jogszabályok vonatkoznak”, és az a 91/676 irányelv létezése folytán ennél fogva nem tartozik a 75/442 irányelv hatálya alá, azzal a pontosítással továbbá, hogy az előbbi irányelvet még nem ültették át az említett tagállam jogába.
- 67 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az említett 2. cikk (1) bekezdése b) pontjának iii. alpontja értelmében vett „más jogszabályként” való minősítéshez a kérdéses közösségi vagy nemzeti szabályoknak a szóban forgó hulladékok kezelésének szervezésére vonatkozó, pontos rendelkezéseket kell tartalmazniuk, és legalább az említett irányelv által előírttal egyenértékű környezetvédelmi szintet kell eredményezniük (lásd különösen a fent hivatkozott C-121/03. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2005. szeptember 8-án hozott ítélet 69. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot, valamint a C-252/05. sz., Thames Water Utilities ügyben 2007. május 10-én hozott ítélet [EBHT 2007., I-3883. o.] 34. pontját).

- 68 A Bíróság továbbá pontosította, hogy az uniós jogalkotó azért fogadott el így egy olyan rendelkezést, amelynek értelmében különös közösségi szabályozás és másodlagosan különös nemzeti szabályozás hiányában a 75/442 irányelv alkalmazandó, hogy elkerülje, hogy bizonyos helyzetekben e hulladékok kezelésére ne vonatkozzon semmilyen szabályozás (lásd a C-114/01. sz. AvestaPolarit Chrome ügyben 2003. szeptember 11-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-8725. o.] 50. pontját).
- 69 Márpedig anélkül, hogy a jelen esetben szükséges lenne arról a kérdésről határozni, hogy a 91/676 irányelvhez hasonló irányelvet – feltéve hogy a nemzeti jogba át van ültetve – a 75/442 irányelv 2. cikke (1) bekezdése b) pontjának iii. alpontja értelmében vett „más jogszabálynak” kell-e tekinteni, elegendő megjegyezni, hogy annak hiányában, hogy valamely tagállam elfogadta volna az említett irányelv végrehajtásának biztosításához szükséges intézkedéseket, az semmiképpen nem tekinthető úgy, mint amely a 75/442 irányelv által előírttal egyenértékű környezetvédelmi szintet eredményez, az említett átültetés hiánya éppen ellenkezőleg azt jelenti, hogy annak hiányában, hogy ez utóbbi irányelv kiterjedne az alapügyben szereplőhöz hasonló szervestrágya kezelésére, arra semmilyen más jogszabály nem vonatkozna.
- 70 Ebből következően azt a választ kell adni a harmadik kérdésre, hogy a 75/442 irányelv 2. cikke (1) bekezdése b) pontjának iii. alpontját úgy kell értelmezni, hogy a 91/676 irányelv valamely tagállam jogába való átültetése hiányában nem tekinthető úgy, hogy az említett tagállamban található sertésstenyésztő üzemben termelt szervestrágyára ez utóbbi irányelv létezése folytán az említett rendelkezés értelmében vett „más jogszabályok vonatkoznak”.

A második kérdésről

- 71 Abban az esetben, ha valamely sertésstenyésztő üzemben termelt és tárolt hígtrágyát a 75/442 irányelv szerinti „hulladéknak” kell minősíteni, a kérdést előterjesztő bíróság második kérdésével lényegében azt kívánja megtudni, hogy az uniós joggal ellentétes-e, ha valamely tagállam azt a termelőt, amely megváltik e hígtrágyától azt más, olyan mezőgazdasági termelőknek értékesítve, amelyek a földterületeiken trágyaként kívánják használni, személyesen felelőssé teszi a hulladékok és a trágyák kezelésére vonatkozó uniós jogszabályok e mezőgazdasági termelők általi tiszteletben tartásáért.
- 72 Előzetesen meg kell jegyezni, hogy amint magának e kérdésnek a megfogalmazásából és az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból következő indokokból is kitűnik, az említett kérdést csak arra az esetre vonatkozóan terjesztették elő, ha az alapügyben szereplő szervestrágyát a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése szerinti „hulladéknak” kell minősíteni.
- 73 E tekintetben rögtön meg kell jegyezni, hogy ez az eset – ha bebizonyosodik – különösen a harmadik kérdésre adott válaszra tekintettel azt jelenti, hogy a 75/442 irányelv rendelkezéseit alkalmazni kell az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetre.
- 74 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy a 75/442 irányelv 8. cikke értelmében a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy „minden hulladékbirtokos” maga hasznosítsa vagy ártalmatlanítsa a hulladékát ezen irányelv rendelkezéseivel összhangban, vagy átadja hulladékát kezelésre egy magán vagy közületi hulladékgyűjtőnek, vagy egy olyan vállalkozásnak, amely a II. A. vagy II. B. mellékletben felsorolt műveleteket végzi. E kötelezettségek, amelyek minden hulladékbirtokost terhelnek, az említett irányelvnek a 4. cikkébe foglalt, a hulladékok ellenőrizetlen elvezetésére, lerakására, illetve ártalmatlanítására vonatkozó tilalom szükségszerű következményei (lásd különösen a C-1/03. sz., Van de Walle és társai ügyben 2004. szeptember 7-én hozott ítélet [EBHT 2004., I-7613. o.] 56. pontját).

- 75 A jelen esetben nem vitatott, hogy az alapügy felperese, aki semmiképp nem kívánja maga hasznosítani vagy ártalmatlanítani az általa termelt hulladékot, a hulladék birtokosaként és a 75/442 irányelv 8. cikke első francia bekezdésének megfelelően köteles átadni azt kezelésre egy magán vagy közületi hulladékgyűjtőnek vagy egy olyan vállalkozásnak, aki az említett irányelv a II. A. vagy II. B. mellékletében felsorolt műveleteket végzi.
- 76 Márpedig e tekintetben először meg kell állapítani, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban szereplő körülmények alapján nem tekinthető úgy, hogy azokat a mezőgazdasági termelőket, amelyek javára D. Brady meg kíván válni a hígtrágyájától, úgy lehetne tekinteni, mint amelyek az említett 8. cikk értelmében vett hasznosítási műveletek végzésére jogosultak.
- 77 Semmi sem utal ugyanis arra, hogy az említett mezőgazdasági termelők a 75/442 irányelv 10. cikke alapján ilyen hasznosítási műveletek végzése céljából megkövetelt engedély jogosultjai lennének. Hasonlóképpen, a Bírósághoz benyújtott adatok alapján nem tekinthető úgy, hogy ugyanezek a termelők mentesülnének az ilyen engedély alól az említett irányelv 11. cikkének rendelkezéseiben erre vonatkozóan előírt feltételeket tiszteletben tartva.
- 78 Ha megerősítést nyer – amit adott esetben a kérdést előterjesztő bíróságnak kell megvizsgálnia –, hogy azok a mezőgazdasági termelők, amelyeknek D. Brady értékesíteni kívánja az általa birtokolt hulladékot, nem rendelkeznek a 75/442 irányelv 10. cikkében megkövetelt engedéllyel, és mentesítést sem kaptak az alól annak 11. cikke (1) és (2) bekezdésének megfelelően, ebből az következik, hogy ezen irányelv 8. cikkével ellentétes az ily módon tervezett értékesítés, és ennél fogva az, hogy ezek az értékesítések az EPA-hoz hasonló hatóság által kibocsátott engedély tárgyát képezhessék, bármilyen feltételekhez is köti egyébként e hatóság az említett engedély kibocsátását.
- 79 Másodsorban hozzá kell fűzni, hogy abban az esetben, ha azt kellene megállapítani, hogy az érintett mezőgazdasági termelők a 75/442 irányelv 10. cikke alapján megkövetelt engedély jogosultjai, vagy jogszerűen mentesültek az ilyen engedély alól, és annak 11. cikke (1) és (2) bekezdésének rendelkezései szerint nyilvántartásba vették őket, a szóban forgó hulladékok D. Brady által ezen termelőknek való átadása nem köthető D. Brady számára előírt olyan feltételekhez, amelyek őt teszik felelőssé a hulladékok és trágyák kezelésére vonatkozó uniós jogszabályok e termelők általi betartásáért.
- 80 E tekintetben ugyanis legelőször is emlékeztetni kell arra, hogy ha a 75/442 irányelv 8. cikkének értelmében egyszer sor került a hulladékok átadására, a 75/442 irányelv 10. cikke szerinti engedély jogosultjának minősülő vagy az annak 11. cikke alapján az ilyen engedély alól mentesített vállalkozás a szóban forgó hulladék „birtokosává” válik. Márpedig magának a 75/442 irányelv 8. cikkének a szövegéből is következik, hogy a „hulladékbirtokos” feladata adott esetben az ilyen hulladékok hasznosításának biztosítása az említett irányelv rendelkezéseinek megfelelően.
- 81 Végül a 75/442 irányelv együttesen értelmezett 8. és 10. cikkéből, valamint e rendelkezések rendszeréből következik, hogy amennyiben a hulladékbirtokos átadja a hulladékot az e második rendelkezés alapján kibocsátott engedély jogosultjának, lehetővé téve számára e hulladékok hasznosítását, kizárólag ez utóbbi vállalkozásra, és nem az előbbi fenti vállalkozásra hárul a felelősség a hasznosítási műveletek elvégzéséért, amelynek során tiszteletben kell tartania e tekintetben valamennyi, mind az alkalmazandó szabályozás alapján, mind pedig az említett engedély értelmében az említett műveletekre vonatkozó feltételt.
- 82 Végül ehhez hasonlóan a 75/442 irányelv együttesen értelmezett 8. és 11. cikkéből, valamint azok rendszeréből következik, hogy amennyiben a hulladékbirtokos átadja a hulladékot a fenti 11. cikknek megfelelően e hulladékok hasznosítása céljából engedély alóli mentességben részesülő vállalkozásnak, kizárólag ez utóbbi vállalkozásra, és nem az előbbi fenti vállalkozásra hárul a felelősség a hasznosítási

műveletek elvégzéséért, amelynek során tiszteletben kell tartania e tekintetben az ugyanezen 11. cikkben hivatkozott általános szabályokat és követelményeket, valamint az említett műveleteket szabályozó valamennyi uniós jogi rendelkezést.

- 83 Az előzőek összességére tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy abban az esetben, ha valamely sertésenyésztő üzemben termelt és tárolt hígtrágyát a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése szerinti „hulladéknak” kell minősíteni:
- ezen irányelv 8. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, hogy az említett birtokos bármilyen feltétellel engedélyt kapjon arra, hogy e hulladéktól egy olyan mezőgazdasági termelő számára való értékesítés útján megváljon, amely a földterületein trágyaként használja azt, ha bebizonyosodik, hogy az említett termelő nem jogosultja az említett irányelv 10. cikkében szereplő engedélynek, valamint nem mentesítették ilyen engedélykötelezettség alól, és nem vették nyilvántartásba az ezen irányelv 11. cikkében szereplő rendelkezéseknek megfelelően; és
 - az említett irányelv együttesen értelmezett 8., 10. és 11. cikkét úgy kell érteni, hogy azokkal ellentétes az, hogy e hulladéknak az említett birtokosa által egy olyan mezőgazdasági termelő számára való értékesítését, amely azt a földterületein trágyaként használja, és amely a fenti 10. cikkben szereplő engedély jogosultja, vagy ilyen engedélykötelezettség alól mentesítették, és a fenti 11. cikknek megfelelően nyilvántartásba vették, azon feltételhez kössék, hogy e birtokos magára vállalja a hulladékok és a trágyák kezelésére vonatkozó uniós jog értelmében e másik termelő által végzett hasznosítási műveletekre alkalmazandó szabályok e termelő általi betartásáért való felelősséget.

A költségekről

- 84 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) Az 1996. május 24-i 96/350/EK bizottsági határozattal módosított, a hulladékokról szóló, 1975. július 15-i 75/442/EGK tanácsi irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a valamely intenzív sertésenyésztési mezőgazdasági üzemben előállított és a mezőgazdasági termelők számára – a földterületeiken általuk trágyaként való felhasználás céljából – történő érésítésig tárolt hígtrágya nem az említett rendelkezés szerinti „hulladéknak” minősül, hanem mellékterméknek, ha az említett termelő a számára kedvező gazdasági feltételekkel egy későbbi folyamat során e hígtrágyát forgalomba kívánja hozni, feltéve hogy ez az újrafelhasználás biztos, nem tesz szükségessé előzetes átalakítást, és illeszkedik a termelési vagy felhasználási folyamatba. A nemzeti bíróságoknak kell az előttük folyamatban lévő helyzeteket jellemző körülmények összességét figyelembe véve megvizsgálniuk, hogy teljesülnek-e ezek a különböző feltételek.
- 2) Az uniós joggal nem ellentétes az, hogy valamely, az alapügyben szereplőhöz hasonló körülmények között termelt, tárolt és átruházott, a hígtrágyához hasonló anyag termelőjére hárul az azon feltételek teljesülésének bizonyítására irányuló teher, amelyek alapján úgy tekinthető, hogy e hígtrágya mellékterméknek minősül, feltéve hogy ez nem eredményezi az uniós jog, és különösen a 96/350 határozattal módosított 75/442 irányelv hatékonyságának sérelmét, és biztosított az e jogból eredő kötelezettségek tiszteletben tartása, különösen az arra vonatkozó kötelezettség, hogy ezen irányelv rendelkezései ne terjedjenek ki olyan

anyagokra, amelyeket az említett szempontok alkalmazása folytán a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében olyan melléktermékeknek kell tekinteni, amelyekre nem alkalmazandó az említett irányelv.

- 3) A 96/350 határozattal módosított 75/442 irányelv 2. cikke (1) bekezdése b) pontjának iii. alpontját úgy kell értelmezni, hogy a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló, 1991. december 12-i 91/676/EGK tanácsi irányelv valamely tagállam jogába való átültetése hiányában nem tekinthető úgy, hogy az említett tagállamban található sertésstenyészítő üzemben termelt szerves trágyára ez utóbbi irányelv létezése folytán az említett rendelkezés értelmében vett „más jogszabályok vonatkoznak”.
- 4) Abban az esetben, ha valamely sertésstenyészítő üzemben termelt és tárolt hígtrágyát a 96/350 határozattal módosított 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése szerinti „hulladéknak” kell minősíteni:
 - ezen irányelv 8. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, hogy az említett birtokos bármilyen feltétellel engedélyt kapjon arra, hogy e hulladéktól egy olyan mezőgazdasági termelő számára való értékesítés útján megváljon, amely a földterületein trágyaként használja azt, ha bebizonyosodik, hogy az említett termelő nem jogosultja az említett irányelv 10. cikkében szereplő engedélynek, valamint nem mentesítették ilyen engedélykötelezettség alól, és nem vették nyilvántartásba az ezen irányelv 11. cikkében szereplő rendelkezéseknek megfelelően; és
 - az említett irányelv együttesen értelmezett 8., 10. és 11. cikkét úgy kell érteni, hogy azokkal ellentétes az, hogy e hulladéknak az említett birtokosa által egy olyan mezőgazdasági termelő számára való értékesítését, amely azt a földterületein trágyaként használja, és amely a fenti 10. cikkben szereplő engedély jogosultja, vagy ilyen engedélykötelezettség alól mentesítették, és a fenti 11. cikknek megfelelően nyilvántartásba vették, azon feltételhez kössék, hogy e birtokos magára vállalja a hulladékok és a trágyák kezelésére vonatkozó uniós jog értelmében e másik termelő által végzett hasznosítási műveletekre alkalmazandó szabályok e termelő általi betartásáért való felelősséget.

Aláírások